

Matvælaráðuneytið
Skúlagötu 4
101 Reykjavík
Sent á vef samráðsgáttar

Reykjavík, 15. mars 2022

Málsnúmer: 220315-0114

Efni: Athugasemdir Landssambands veiðifélaga við fiskeldisstefnu

Landssamband veiðifélaga (hér eftir „LV“ eða „Landssambandið“) gerir hér með eftirfarandi athugasemdir við drög að „áherslum og verklagi við stefnumótun á sviði matvæla“ og þá einkum við 4. kafla nefndra draga sem ber heitið fiskeldisstefna (hér eftir „fiskeldisstefnan“), sbr. auglýsingu frá matvælaráðuneytinu á vef samráðsgáttar frá 28. febrúar 2022.

1. Almennar athugasemdir

Landssambandið telur að leggja verði markmiðsákvæði 1. gr. laga um fiskeldi, nr. 71/2008, til grundvallar allra breytinga á löggjöf um fiskeldi en í ákvæðinu kemur fram að koma skuli í veg fyrir hugsanleg *spjöll* á villtum nytjastofnum og lífríki þeirra og tryggja *hagsmuni* þeirra sem nýta slíka stofna. Markmið þetta er enn frekar útlistað í athugasemdum með frumvarpi til laganna en þar segir:

Á hinn bóginn er það skýrt og endurspeglast að sínu leyti í markmiðsyfirlýsingu 2. mgr. og fleiri greinum frumvarpsins að vöxtur og viðgangur atvinnugreinarinnar má ekki gerast á kostnað viðgangs og nýtingar villtra fiskstofna. Í þessari takmörkun felst í raun að þegar ekki fara saman annars vegar hagsmunir þeirra sem veiðirétt eiga samkvæmt lax- og silungsveiðilögum og hins vegar hagsmunir þeirra sem fjallað er sérstaklega um í frumvarpi þessu víkja hinir síðarnefndu.

Landssambandið leggur áherslu á að löggjafanum sé ekki stætt á að breyta löggjöf um fiskeldi á þann hátt að villtum nytjastofnum kunni að stafa ógn af.

Í þessu samhengi fagnar Landssambandið orðalagi í stjórnarsáttmála þar sem fram kemur „mikilvægi þess að greinin [innsk. fiskeldi] byggist upp á grundvelli sjálfbærni, vísindalegrar þekkingar og verndar villtra laxastofna.“ Landssambandið hvetur stjórnvöld til að hafa þessa yfirlýsingu að leiðarljósi við allar breytingar á regluverki varðandi sjókvíaeldi.

2. Stjórnsýsluúttekt

Landssambandið fagnar fyrirhugaðri stjórnsýsluúttekt á sviði fiskeldis en bendir um leið á mikilvægi þess að hafa sérfræðinga í lífsferli ferskvatnsfiska og sérfræðinga á sviði náttúruverndar í fyrirhuguðum ráðgjafahóp. LV býður fram krafta sína við val á slíkum sérfræðingum. Þá býður LV fram ráðgjöf varðandi lagaumhverfi lax- og silungsveiða og málefna veiðifélaga en ljóst er að reglusetning varðandi sjókvíaeldi mun hafa veruleg áhrif á afkomu veiðifélaga (bænda og landeigenda) til framtíðar. Því er eðlilegt að stjórnvöld hafi sem mest samráð við Landssambandið við mótun regluverks um sjókvíaeldi.

Varðandi umfang fyrirhugaðrar stjórnsýsluúttektar þá ráðleggur Landssambandið stjórnvöldum að hafa eftirfarandi þætti sérstaklega í huga:

2.1. Verndun villtra stofna

Landssambandið telur að áhættumat erfðablöndunar gangi í berhögg við markmiðsákvæði laga um náttúruvernd, nr. 60/2013. Einkum er vísað til þess að í 1. mgr. 1. gr. laganna segir að markmið þeirra sé m.a. að vernda líffræðilega fjölbreytni og tryggja þróun íslenskrar náttúru á eigin forsendum. Enn fremur segir í c. lið 2. gr. laganna að stefnt skuli m.a. að því að varðveita tegundir lífvera og erfðabreytilega fjölbreytni.

Þá kemur fram í 1. mgr. 1. gr. laga um fiskeldi, nr. 71/2008, að markmið laganna sé m.a. að stuðla að ábyrgu fiskeldi og tryggja verndun villtra nytjastofna og að í því skyni skuli leitast við að koma í veg fyrir hugsanleg spjöll á villtum nytjastofnum og lífríki þeirra og tryggja hagsmuni þeirra sem nýta slíka stofna. Viðmið Hafrannsóknastofnunar um að 4% erfðablöndun sé ásættanleg samræmist ekki þessum markmiðum og stefnu nefndra laga. Grundvallaratriði í allri lagasetningu um fiskeldi ætti að vera að koma í veg fyrir að nokkur möguleiki sé að frjór norskur eldislax sleppi upp í íslenskar ár.

2.2. Lögfesting friðunarsvæðis

Landssambandið fer fram á að friðunarsvæði, þ.e. svæði þar sem eldi laxfiska í sjókvíum er óheimilt, verði stækkað og fest í lög.

Stærsta ógn sem steðjar að stofnum villtra laxfiska hér við land er frjór norskur eldislax og sú erfðablöndun og lúsafár sem honum fylgir. Sú ógn er til komin vegna risastórra norskra laxeldisfyrirtækja og talsmanna þeirra hér á landi. Alls óvíst er hvort núverandi fyrirkomulag friðunar, þ.e. auglýsing nr. 460/2004, standist gríðarlegan þrýsting þessa hóps.

Landssambandið leggur því til að friðunarsvæði verði fest í lög og að það verði stækkað svo nái einnig yfir Eyjafjörð og Öxarfjörð.

2.3. Gjaldtaka

Landssambandið fer fram á að tryggt verði að gjaldtaka í fiskeldi standi straum af kostnaði við mótvægisáðgerðir til að koma í veg fyrir að sjókvíaeldi valdi skaða á villtum stofnum laxfiska. Að sjálfsögðu væri eðlilegast að slíkar mótvægisáðgerðir fælust í eldi í lokuðum kvíum og/eða landeldi en í ljósi núverandi stöðu þá telur LV að veita þurfi miklum fjármunum í aukna vöktun bæði við sjókvíar og við laxveiðiár. Slík vöktun þarf að vera í höndum stjórnvalda. Þá þarf að setja upp fleiri árvaka, sem vissulega er ekki ákjósanlegt en illnauðsynlegt í ljósi núverandi þróunar mála. Einnig þarf að rannsaka ítarlega þau áhrif sem sjókvíaeldi hefur á villta stofna, m.a. með tilliti til erfðablöndunnar, lúsar og annarra þátta. Eðlilegt er að fiskeldið standi undir kostnaði við þessar framkvæmdir og rannsóknir.

Þá gerir Landssambandið kröfu að skaðabótaákvæði laga um fiskeldi, nr. 71/2008, verði tekið til endurskoðunar. Landssambandið bendir á að skaðabótaákvæði 18. gr. gildandi laga felur í sér ákvæði um bætur til handa aðila í fiskeldi ef hann verður fyrir tjóni umfram aðra vegna ákvarðana sem teknar eru á grundvelli laganna. Skal tjón hans bætt úr ríkissjóði.

Landssamband veiðifélaga telur eðlilegt að fiskeldisfyrirtækjum verði gert að bæta tjón veiðiréttarhafa af völdum fiskeldis og að þau verði skylduð til að kaupa umhverfistryggingu. Landssambandið bendir á að eignarrétturinn er friðhelgur og að raunveruleg hætta sé á því, m.a. með hliðsjón af þeirri reynslu sem nú liggur fyrir af sjókvíaeldi annarra þjóða, að sjókvíaeldið muni hafa verulega neikvæð fjárhagsleg áhrif á veiðihlunnindi landeiganda og verðmæti jarða og valda þannig stórkostlegu tjóni.

Virðingarfyllst,
f.h. Landssambands veiðifélaga

Gunnar Örn Petersen,
framkvæmdastjóri